

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΣΤ'.

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχίζονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἰκαστ. ἔτους καὶ εἰς αὐτὰ ἑτησίαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 35.

9 Ὀκτωβρίου 1888

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΙΒΑΝΟΒΙΤΣ

(Ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ
Λέοντος Τολστόη.)

[Ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς, γερμανός, ἦτο παιδαγωγὸς τοῦ Λέοντος Τολστόη καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν των. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς των ὁ πατὴρ τοῦ Λέοντος κόμης Τολστόη ἀπέπεμψεν ὡς ἄχρηστον τὸν γέροντα παιδαγωγόν. Ὁ μέγας ῥώσσος μυθιστοριογράφος περιγράφει τὴν βαθεῖαν ἀπελπισίαν τοῦ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἐτοιμαζομένου ν' ἀπέλθῃ καὶ διηγείται τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ πιστῶς ὡς ἐν τῇ ὁρίᾳ ὁδύνῃ τῆς ψυχῆς του διηγῆθαι πρὸς αὐτὸν παιδίον ὄντα ὁ ἄτυχος παιδαγωγὸς του.]

Τὴν μίαν μετὰ τὰ μεσάνυχτα, τὴν προτελευταίαν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἐμελλε διὰ παντός ν' ἀπέλθῃ τῆς οἰκίας μας, βαμβακόναστον κοιτωνίτην φορῶν καὶ ἐρυθρὸν πιλίδιον, ἐκλινεν ἐπὶ τοῦ μαρσίπου ἐν ᾧ μετ' ἄκρας προσοχῆς ἐτακτοποιοίει συμμετρικῶς τὰ ἐνδύματά του.

Ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Κάρλ Ἰβάνοβιτς, τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἦτο ἐξαιρετικῶς διάφορος. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι προσεπάθει νὰ ἔχῃ ὡς οἶόν τε ἥττονας πρὸς ἡμᾶς σχέσεις. Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔτι, καθ' ἣν εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, ἔρριψεν ἀπλῶς ἐπ' ἐμοῦ ἀδιάφορον βλέμμα καὶ ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον του. Ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς κλίνης μου, ὁ δὲ Κάρλ Ἰβάνοβιτς, ὅστις συνήθως ἀπηγόρευε τοῦτο αὐστηρότατα, οὐδὲν μοὶ εἶπε τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Τότε ἡ ἰδέα ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἐπιπλήξῃ ποτὲ πλέον, ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἐμποδίσῃ πλέον τοῦ νὰ πράξωμεν τὸ κακόν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ μᾶς ἔλεγε τίποτε, μοὶ ὑπέμνησε τὴν ἐπικειμένην ἀναχώρησίν του. Κατεβλήθη ἀναλογισθεὶς ὅτι δὲν μ' ἀγαπᾷ ἤδη, καὶ ἠθέλησα νὰ τῷ εἶπω τί ἡθελον ἐν ἐμαυτῷ.

— Ἀφῆτέ με, Κάρλ Ἰβάνοβιτς, νὰ σᾶς βοηθήσω, εἶπον πλησιάσας.

Ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἔρριψεν ἐπ' ἐμοῦ ταχὺ βλέμμα καὶ ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν.

Ἐν τῷ ἀπλῷ ἐκείνῳ βλέμματι ἀνέγνων οὐχὶ τὴν ἀδιαφορίαν, εἰς ἣν ἀπέδιδον τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν μου καὶ ἐμὲ ψυχρότητά του, ἀλλὰ θλίψιν ὁξείαν συνεχομένην.

— Ὁ Θεὸς βλέπει τὰ πάντα, γινώσκει τὰ πάντα καὶ ἡ θέλησίς του εἶνε ἐν παντί, εἶπεν ἀνορθωθείς καὶ στενάξας βαθείως. Ναί, παιδί μου, ἐξηκολούθησε παρατηρήσας τὴν ἐκφρασὴν τῆς εἰλικρινοῦς συμπαθείας, ἥτις ἐξεχάιλιζεν ἐν ἐμοί. Τὸ πεπωμένον μὲ προώρισεν ἀπὸ τὸ λίκνον μέχρι τοῦ νεκρικοῦ φερέτρου μου νὰ εἶμαι δυστυχής. Μοὶ ἀπέδωκαν κακὸν ἀντὶ τοῦ καλοῦ τὸ ὅποιον ἔκκαμ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐδείκνυε τὸν οὐρανόν. — Ἄν εἰδεύρετε τὴν ἱστορίαν μου καὶ ὅσα ὑπέφερα ἐπὶ τῆς ἐπιγείου ταύτης ζωῆς!.. Ὑπῆρξα ὑποδηματοποιός, ὑπῆρξα στρατιώτης, ὑπῆρξα λιποτάκτης, ὑπῆρξα βιομήχανος, ὑπῆρξα καθηγητὴς καὶ τώρα εἰμαι... μηδέν! Καὶ ἐγώ, ὅπως ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔχω ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι!

Κλείσας δὲ τοὺς ὀφθαλμούς κατέπεσε βαρέως ἐπὶ ἔδρας.

Παρατηρήσας ὅτι ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς εὐρίσκετο ἐν τινὶ τῶν μελαγχολικῶν ἐκείνων διαθέσεων, καθ' ἃς, μὴ λαμβάνων τις κἂν ὑπ' ὄψιν ἂν ἔχῃ ἢ ὄχι ἀκροατάς, ἐκχέει, δι' ἐαυτὸν τὰς μυχιαιτάτας σκέψεις του, χωρὶς νὰ εἶπω λέξιν καὶ χωρὶς ν' ἀπομακρύνω τὸ βλέμμα μου ἐκ τῆς ἀγαθῆς μορφῆς του, ἐπέστρεψα πάλιν εἰς τὴν κλίνην μου.

— Δὲν εἴσθε πλέον παιδί, εἰμπορεῖτε νὰ ἐννοήσετε. Θὰ σᾶς διηγηθῶ ὅλην τὴν ἱστορίαν μου καὶ τί ὑπέφερα καθ' ὅλον τὸν θλιβερόν μου βίον. Κἄποτε θὰ ἐνθυμῆσθε τὸν γηραιὸν φίλον σας, ὁ ὅποιος τόσον σᾶς ἠγάπα, ὅταν ἦσθε παιδί.

Καὶ ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς στηριγθεὶς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτῷ μικρᾶς τραπέζης ἔλαβε δραγμίδα ταμβάκου· εἶτα ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανόν καὶ ἤρχισε τὴν διήγησίν του διὰ τῆς λαρυγγώδους καὶ μονοτόνου φωνῆς, δι' ἧς μᾶς ὑπηγόρευε τὸ ὀρθογραφικὸν γύμνασμα τῆς γερμανικῆς γλώσσης.

— Ἀπὸ τῆς κοιλίας τῆς μητρὸς μου ἤμην ἤδη δυστυχής ἐξηκολούθησε μετὰ πεποιθήσεως.

Ἐπειδὴ ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς πολλὰκις μοὶ διηγήθη τὴν ἱστορίαν του, ὅμοιαν πάντοτε κατὰ τὴν ὕφιν, τὴν ἐκθεσὶν τῶν γεγονότων καὶ τὸν τόνον τῆς ἐκφράσεως, ἐλπίζω ὅτι δύναμαι αὐτολεξεῖν νὰ ἐπαναλάβω αὐτήν. Ἀλλ' ἀγνοῶ ἂν

εἶνε ἡ ἀληθὴς ἱστορία τοῦ βίου του, ἥ προῖον τῆς φυσικῶς ζωηρᾶς φαντασίας του, ἣν ἐξῆπτεν ἐτι μάλλον ὁ μονήρης ἐν τῷ οἴκῳ ἡμῶν βίος.

— Εἰς τὰς φλέβας μου ῥέει τὸ εὐγενὲς αἷμα τῶν κομήτων φόν Σομμερμπλάτ! Ἐγενήθη ἐξ ἐβδομάδας μετὰ τὸν γάμον τῆς μητρός μου. Ὁ σύζυγος τῆς μητρός μου (τὸν ὠνόμαζον πατέρα) ἦτο ἐπιστάτης τοῦ κόμητος Σομμερμπλάτ. Δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὴν κατασχύνην τῆς μητρός μου καὶ δὲν με ἠγάπα. Εἶχον ἓνα μικρὸν ἀδελφόν, τὸν Γιόχαν, καὶ δύο ἀδελφάς. ἄλλ' ἤμην ξένος ἐντὸς τῆς ἰδίας μου οἰκογενείας. Ὅταν ὁ Γιόχαν ἔκαμνε καμμίαν ἀνοησίαν, ὁ πατήρ μου ἔλεγε· «Ποτέ μου δὲν θὰ εὖρω ἡσυχίαν με αὐτὸν τὸν ἐλαινὸν Κάρλ. Καὶ μ' ἐπέπληττον καὶ μ' ἐτιμῶρουν. Ὅταν αἱ ἀδελφαί μου ἐμάλωνον ἀναμεταξύ των, ὁ πατήρ μου ἔλεγε· «Ὁ Κάρλ δὲν θὰ γείνῃ ποτὲ ἄνθρωπος τῆς προκοπῆς» καὶ μ' ἐπέπληττον καὶ μ' ἐτιμῶρουν. Μόνον ἡ καλὴ μου μητέρα με ἠγάπα καὶ μ' ἐθώπευε. Συχνάκις ἔλεγε· «Κάρλ ἔλα ἰδῶ, εἰς τὴν κάμαράν μου.» Κ' ἐκεῖ κρυφά μ' ἐφίλει. «Καὶ μὲν Κάρλ, μοι ἔλεγε με λύπην, κανεὶς δὲν σ' ἀγαπᾷ, μὰ ἐγὼ δὲν σ' ἀλλάζω με κανένα ἐδῶ μέσα. Ἡ μανοῦλά σου γιὰ ἓνα πρᾶγμα σὲ παρακαλεῖ· νὰ μάθῃς γράμματα καὶ νὰ εἶσαι τίμιος πάντᾳ· ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ.

Ἐγὼ προσεπάθησα πικρῇ σθένει νὰ ἐκπληρώσω τὴν εὐχὴν τῆς μητρός μου.

Ὅταν ἔγεινα δεκατεσσάρων ἐτῶν, ἡ μήτηρ μου εἶπεν εἰς τὸν πατέρα μου·

— Ὁ Κάρλ ἐμεγάλωσε, Γουστάβε· τί θὰ τὸν κάμωμεν;

Ὁ πατήρ μου ἀπήντησε·

— Δὲν εἰδεύω.

— Ἄς τὸν στείλωμεν εἰς τὴν πόλιν, εἰς τοῦ Σούλτς, νὰ γείνῃ ὑποδηματοποιός.

— Καλὰ, ἀπήντησεν ὁ πατήρ μου.

Ἐξῆσα ἐξ ἑτῆ καὶ ἐξ μῆνας εἰς τὴν πόλιν, εἰς τὸ ὑποδηματοποιεῖον. Ὁ διευθυντὴς τοῦ καταστήματος με ἠγάπα· ἔλεγε· «Ὁ Κάρλ εἶνε καλὸς τεχνίτης. Μετ' ὀλίγον θὰ γείνῃ σύντροφός μου.» Ἀλλὰ . . . ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων ἄλλα δὲ Θεὸς κελεύει.

Τῷ 1796 ἔπρεπε νὰ γείνῃ στρατολογία, ὅλοι δὲ οἱ νέοι ἀπὸ δέκα ὀκτὼ μέχρι εἴκοσι ἐτῶν συνηθροίσθησαν εἰς τὴν πόλιν.

Ὁ πατήρ μου καὶ ὁ Γιόχαν ἦλθον ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὑπῆγαμεν ὅλοι μαζί νὰ τραβήξωμεν τὸν κλῆρον· ποῖος πρέπει νὰ γείνῃ στρατιώτης καὶ ποῖος δὲν πρέπει. Στρατιώτης! Ὁ Γιόχαν ἐξέβαλε κακὸν ἀριθμὸν, ἔπρεπε νὰ γείνῃ στρατιώτης. Ἐγὼ ἐξέβαλα καλόν· δὲν ἔπρεπε νὰ γείνω στρατιώτης. Τότε ὁ πα-

τήρ μου μοι εἶπε· «Εἶχα ἓνα μόνον υἱὸν καὶ θὰ μοῦ φύγῃ καὶ αὐτός! . . .

Ἀλλ' ἐγὼ ἔλαβα τὴν χεῖρά του καὶ τῷ εἶπα·

— Διατί ὁμιλεῖτε ἔτσι; πατέρα. Ἐλάτε μαζί μου, ἔχω κάτι νὰ σᾶς εἰπῶ.

Ὁ πατήρ παρηκολούθησε τὸν υἱόν. Καὶ οἱ δύο δὲ ἐμβήκαμεν εἰς ἓν ζυθοπωλεῖον, καὶ ἐκαθήσαμεν πλησίον μιᾶς μικρᾶς τραπέζης.

— Δῶσέ μας δύο ποτήρια.

Ἐπίθμεν ὀλίγον, καὶ τῷ εἶπα·

— Πατέρα, μὴ λέγετε ὅτι ἔχετε ἓνα υἱὸν μόνον καὶ ὅτι θὰ σᾶς φύγῃ καὶ αὐτός. Ἡ καρδιά μου ῥαγίζεται εἰς τὸ στήθος μου ὅταν ἀκούω αὐτὰ τὰ πράγματα. Ὁ ἀδελφός μου Γιόχαν δὲν θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν στρατόν· ἐγὼ θὰ γείνω στρατιώτης. . . Κανεὶς ἐδῶ δὲν ἔχει ἀνάγκην τοῦ Κάρλ, καὶ ὁ Κάρλ θὰ γείνῃ στρατιώτης. Στρατιώτης! . . .

— Εἶσαι τίμιος ἄνθρωπος Κάρλ, ἀπεκρίθη ὁ πατήρ μου καὶ μ' ἐφίλησε.

Ἦσαν τότε τρομεροὶ χρόνοι, ἐξηκολούθησεν ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς. Ὁ Ναπολεὼν ἦτο παντοῦ. Μετ' ὀλίγον ἠθέλησε νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Γερμανίαν· ἀλλ' ὑπερησπίσαμεν τὴν πατρίδα μας μέχρι τελευταίας σταγόνας τοῦ αἵματός μας.

Ἦμην εἰς τὴν Οὐλμην, ἤμην εἰς τὸ Ἀουστερλίτς, ἤμην εἰς τὴν Βαγράμην!

— Ἐπολεμήσατε λοιπόν; ἠρώτησα τὸν Κάρλ Ἰβάνοβιτς, παρατηρῶν αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως. Ἐσκοτώσατε ἄνθρωπον;

Ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς με καθυσύχασε κατὰ τοῦτο.

— Μίαν ἡμέραν, εἶπεν, εἰς γάλλος γρεναδιέρος εἶχε χάσῃ τοὺς συντρόφους του καὶ ἔπεσεν ἀποσταμένος εἰς τὸν δρόμον· ἔτρεξα με τὸ τουφέκι μου ἤθελα νὰ τὸν τριπνήσω πέρα πέρα με τὴ ξιφολόγχῃ μου, ἀλλ' αὐτός με πκρεκάλεσε νὰ τὸν λυπηθῶ καὶ τὸν ἔφηκα.

Εἰς τὴν Βαγράμην ὁ Ναπολεὼν κατάρθωσε νὰ μᾶς περικυκλώσῃ τόσον καλὰ ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ φύγωμεν. Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἐμείναμεν ἄνευ προμηθειῶν, εἰς τὸ νερὸ μέχρι τῶν γονάτων.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν ἤμεθα αἰχμάλωτοι. Μᾶς ὠδήγησαν εἰς ἓν φρούριον. Εἶχα μίαν κυανὴν περισκελίδαν, ἓνα μαנדύαν ἀπὸ ὠραίαν τσόχαν, δεκαπέντε ἀργυρὰ τάληρα, καὶ ἓν ἀργυροῦν ὠρολόγιον, δῶρον τοῦ πατρός μου· εἰς γάλλος στρατιώτης μὲν τὰ ἐπῆρε. Εὐτυχῶς ἡ καλὴ μου μητέρα ἐφρόντισε νὰ ῥάψῃ εἰς τὴν φανέλα μου τρία εἰκοσάφραγκα, τὰ ὅποια κανεὶς δὲν εἶρε.

Δὲν ἠθέλησα νὰ μείνω αἰχμάλωτος καὶ ἀπεφάσισα νὰ δραπετεύσω. Μίαν ἐορτὴν λέγω εἰς τὸν λοχίαν ὅστις μᾶς ἐφρούρει·

— Κύρ λοχία, σήμερα εἶνε μεγάλη ἐορτή. Πές νὰ φέρουν διὰ λογαριασμό μου, δύο μποτίλιαις κρασί θὰ τὰς πιούμεε μαζύ.

Ὁ λοχίας ἀπήντησε : Καλά.

Ἀφ' οὗ μᾶς ἔφεραν τὸ κρασί καὶ ἐπὶ μερικὰ ποτήρια ὁ λοχίας, ἐπίασα τὸ χέρι του καὶ τῷ εἶπα·

— Κύρ λοχία, θὰ ἔχῃς πιστεύω καὶ σὺ πατέρα, μητέρα.

— Ἐχω πατέρα καὶ μητέρα, Μάουερ.

Ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μητέρα μου ἔχουν ὀκτὼ χρόνους νὰ με ἴδουν. Δὲν ἤξούρουν ἂν ζῶ ἢ ἂν πρὸ πολλοῦ τὰ κόκκαλά μου ἀναπαύωνται ὑπὸ τὸ ὑγρὸν χῶμα. Ἐδῶ κάτω ἀπὸ τὴ φανέλα μου ἔχω δύο ναπολεόνια. Πάρετα καὶ ἄφησέ με νὰ φύγω. Γίνου ἐλευθερωτής μου ! Καὶ ἡ μητέρα μου ὅλην τὴν ζωὴν της θὰ παρακκλῇ τὸν Θεὸν διὰ σέ. Ὁ λοχίας ἐπιεν ἓν ποτήριον, ἔπειτα ἀπεκρίθη.

— Μάουερ, σὲ ἀγαπῶ πολὺ καὶ σὲ λυποῦμαι ἐγκαρδίως· ἀλλὰ εἶσαι αἰχμάλωτος σὺ καὶ ἐγὼ στρατιώτης. Ἐφίγξα τὴν χεῖρά του καὶ εἶπα·

— Κύρ λοχία !

Καὶ ὁ λοχίας ἐπανελάβε. — Εἶσαι πτωχὸς ἄνθρωπος καὶ δὲν θέλω νὰ πάρω τὰ χρήματά σου· ἀλλὰ θέλω νὰ σὲ βοηθήσω. Ὅταν πλαγιάσω ἀγόρασε ἓνα καδδὶ βότκα διὰ τοὺς στρατιώτας· αὐτοὶ θὰ κοιμηθεῖν κ' ἐγὼ δὲν θὰ ἰδῶ τίποτε.

Ὁ λοχίας αὐτὸς ἦτο ἄνθρωπος μὲ καρδίαν. Ἦγόρασα τὸ καδδὶ τῆς βότκας, καὶ ὅταν ἐμέθυσαν οἱ στρατιῶται, ἐφόρεσα τὰ ὑποδήματά μου καὶ ἓνα παλαιὸν μανδύαν καὶ ἐξῆλθα ἡσύχως ἀπὸ τὴν θύραν.

Ἀνέβην εἰς τὸ τεῖχος καὶ ἠθέλησα νὰ πεθῶ· ἀλλὰ παρετήρησα ὅτι ἡ τάφος ἀποκάτω εἶχε νερόν. Διευθύνθην πρὸς τὴν παραπυλίδαν. Ὁ σκοπὸς ἐβημάτιζε, ἐπὶ βραχίονος ἔχων τὸ ὄπλον, καὶ με εἶδε.

— Τίς εἶ; εἶπε μίαν φοράν· ἀλλ' ἐγὼ τοι μουδιά ! Τίς εἶ ; εἶπε καὶ δευτέραν φοράν· καὶ πάλιν σιωπῇ. Τίς εἶ ; εἶπε καὶ τρίτην φοράν. Τότε ἔτρεξα, ἐπήδησα εἰς τὴν τάφρον, ἀνερρίχθην εἰς τὸ ἄλλο μέρος καὶ ἐτράπην εἰς φυγὴν.

Ὅλην τὴν νύκτα ἔτρεχα· ὅταν ἐξημέρωσε ἡ ἡμέρα, ἐφοβήθην μὴ με ἰδῇ κανεὶς καὶ ἐκρύφθην μέσα εἰς τὰ στάχτια. Ἐκεῖ, ἐγονυπέτησα, ἤνωσα τὰς χεῖράς μου καὶ εὐχαρίστησα τὴν θεῖαν πρόνοιαν, ἥτις με ἔσωσε· ἔπειτα ἀπεκοιμήθην ἡσυχος.

Ἐξύπνησα τὴν ἐσπέραν καὶ ἤρχισα νὰ βαδίζω· ἔξαφνα με φθάνει μία μεγάλη γερμανικὴ ἄμαξα, συρομένη ἀπὸ δύο ἵππους. Εἰς ἄνθρωπος ἐκάθητο εἰς τὴν φορηγὸν ἐκείνην ἄμαξαν. Ἐκάπνιζε τὴν πίπαν του καὶ με παρετῆρει, Εἴχα

βραδύνη τὸ βῆμά μου διὰ νὰ προσπεράσῃ ἡ ἄμαξα· ἀλλὰ καὶ οἱ ἵπποι ἐβράδυναν τὸν καλπασμόν των. Ἐτάχυνα τὸ βῆμά μου καὶ οἱ ἵπποι ἐτάχυναν τὸ ἰδικόν των· Καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ με παρατηρῇ. Τότε ἐκάθησα εἰς τὸ χεῖλος τῆς ὁδοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ἐσταμάτησε τοὺς ἵππους του καὶ παρατηρῶν με εἶπε.

— Παλληκάρι ποῦ πᾶς τόσεν ἀργά ;

— Εἰς τὴν Φραγκφόρτην.

— Ἐλα κάθησε εἰς τ' ἄμαξι. Ἐχει θέσι· θὰ σὲ πάγω ἐγώ. Διατί δὲν ἔχεις τίποτε μαζὶ σου ; Τὰ γένειά σου εἶνε ἀξύριστα, καὶ τὸ φόρεμά σου λασπωμένον.

— Εἰμαι πτωχὸς καὶ ζητῶ ἐργασίαν εἰς καὶ νὲν ἐργοστάσιον· ὁ μανδύας μου καὶ τὰ φορέματά μου εἶνε λασπωμένα διότι ἔπεσα εἰς τὸν δρόμον.

— Δὲν λέγεις τὴν ἀλήθειαν. Ἰδέ· ὁ δρόμος εἶνε κατάξηρος. Δὲν ὑπάρχει λάσπη διὰ νὰ λασπώσῃ τὰ φορέματά σου.

Δὲν ἀπήντησα τίποτε.

— Εἰπέ μου ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὑπέλαβεν ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Ποῖος εἶσαι ; Πόθεν ἔρχεσαι ; Ἡ φυσιογνωμία σου μ' ἀρέσει· καὶ ἂν εἶσαι τίμιος ἄνθρωπος θὰ σὲ βοηθήσω.

Τότε, διηγήθην εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.

— Καλά, παλληκάρι, εἶπε, πηγαίνομεν εἰς τὸ σχοινοποιεῖόν μου θὰ σοῦ δώσω ἐργασίαν, ἐνδύματα, χρήματά, καὶ θὰ ζῇς μαζὶ μου.

Ἀπήντησα : Καλά, δέχομαι.

Ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἐργοστάσιον καὶ ὁ ἐξαίρετος ἐκεῖνος ἄνθρωπος εἶπεν εἰς τὴν σύζυγόν του. « Αὐτὸς ὁ νέος ἐπολέμησε διὰ τὴν πατρίδα καὶ ἐδραπέτευσε ἀπὸ τὸ φρούριον ὅπου τὸν εἶχαν αἰχμάλωτον. Δὲν ἔχει οὔτε στέγην, οὔτε ἑνδυμα, οὔτε ψωμί. Θὰ ζήσῃ εἰς τὸ σπίτι. Δόσε του καθαρά ἀσπρόρρουχα καὶ φαγητὸν ὅσον θέλει.

Ἐζῆσα ἓν ἔτος καὶ ἡμῖς εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ σχοινοποιοῦ, ὅστις με ἠγάπα τόσον πολὺ ὥστε δὲν ἤθελε νὰ με ἀποχωρισθῇ.

Καὶ ἤμην εὐτυχής.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἤμην ὠραῖος ἄνθρωπος, νέος μὲ γαλανοὺς ὀφθαλμούς, μὲ ῥωμαϊκὴν ῥῖνα καὶ ἡ κυρία Α... ἡ σύζυγος τοῦ κυρίου μου ἦτο νέα καὶ εὐμορφος γυνή. Με ἠγάπησε.

Μίαν ἡμέραν μοι εἶπε· Μάουερ, πῶς σὲ ὀνομάζει ἡ μητέρα σου.

Ἀπεκρίθην : Κάρλ.

Καὶ ἐπανελάβε·

— Κάρλ, ἔλα κάθησε κοντά μου.

Ἐκάθησα πλησίον της καὶ μοῦ εἶπε καὶ πάλιν.

— Κάρλ, σὲ ἀγαπῶ τόσον ὥστε δὲν εἰμπορῶ νὰ τὸ ἀποσιωπήσω πλέον.

Καὶ ἡ φωνὴ τῆς καὶ τὸ σῶμά της ἔτρεμον.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς διηγήσεώς του ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἐσιώπησεν ἐφ' ἱκανόν· εἶτα ὑψώσας εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς ἀγαθοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς του, σείων ὀλίγον τὴν κεφαλὴν, — ναί, εἶπε πολλὰ καλὰ καὶ πολλὰ κακὰ ὑπέφερα εἰς τὴν ζωὴν μου καὶ αὐτὸν ἔχω μάρτυρα — ἐδείκνυε δὲ διὰ τῆς χειρὸς εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ κεντημένην, ἣτις ἐκρέματο ὑπεράνω τῆς κλίνης του — ὅτι κανεῖς δὲν δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἐφάνη ποτὲ ἄτιμος ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ δὲν ἤθελα νὰ πληρώσω μὲ ἀχαριστίαν τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποίας ἐχρεώστων εἰς τὸν Λ. ἀπεφάσισα νὰ φύγω. Καὶ τὴν νύκτα, ὅταν ὅλοι ἐκοιμῶντο εἰς τὴν οἰκίαν, ἔγραψα εἰς τὸν προστάτην μου μίαν ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἀφῆκα ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ δωματίου μου, ἔλαβα τὰ ἐνδύματά μου, καὶ τρία τάλληρα, καὶ ἐξῆλθον ἡσύχως εἰς τὴν ὁδόν.

Κανεῖς δὲν μὲ εἶχε ἐννοήσῃ.

Ἐννέα ἔτη εἶχα νὰ ἴδω τὴν μητέρα μου καὶ δὲν εἰζυρα ἂν ἔζη ἢ ἂν τὰ κόκκαλά της ἀνεπαύοντο ἤδη ἐντὸς τοῦ τάφου· ἐπέστρεψα εἰς τὴν πατρίδα μου. Ὅτε δὲ ἐφθασα εἰς τὴν πόλιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνεχώρησα ὅταν ἔγεινα στρατιώτης ἠρώτησα·

— Ποῦ κατοικεῖ ὁ Γουστάβος Μάουερ, ὁ ἄλλοτε ἐπιστάτης τοῦ κόμητος Σομμερμπλάτ;

— Ὁ κόμης Σομμερμπλάτ ἀπέθανε, μοὶ ἀπεκρίθησαν καὶ ὁ Γουστάβος Μάουερ κατοικεῖ τώρα εἰς τὴν μεγάλην ὁδὸν ὅπου κρατεῖ κατὰ στήμα ποτῶν.

Ἐφόρεσα νέον ὑπανδύτην, ἐν καλὸν ἐπανωφόριον — δῶρον τοῦ σχοινοποιῦ — καὶ διητυθῆναι εἰς τὸ κατὰ στήμα τοῦ πατρός μου.

Ἡ ἀδελφὴ μου Μαρίκα ἐκάθητο εἰς ἓν θρανίον καὶ μὲ ἠρώτησε τί ἤθελα.

— Εἰμπορῶ νὰ πῶ ἓνα κονιάκ;

— Πατέρα, ὁ νέος θέλει ἓνα κονιάκ, εἶπε.

— Δόσε του ἓν κονιάκ, ἀπήντησεν ὁ πατήρ. Ἐκάθησα πλησίον τῆς μικρᾶς τραπέζης, ἔπια ἓνα κονιάκ, ἐκάπνιζα τὴν πίπαν μου καὶ παρετήρουν τὸν πατέρα, τὴν Μαρίκα, τὸν Γιόχαν, ὅστις εἶχεν εἰσέλθῃ εἰς τὸ κατὰ στήμα. Ὁ πατήρ μοὶ εἶπε, μετ' ὀλίγον.

— Μὴν γνωρίζεις κανένα νέον εἰς τὸν στρατόν;

— Κ' ἐγὼ ἀπὸ τὸν στρατὸν ἔρχομαι, ἀπήντησα. Τώρα εὐρίσκεται πλησίον τῆς Βιέννης.

— Ὁ υἱός μας, προσεῖπεν ὁ πατήρ, ἦτο στρατιώτης, ἀλλὰ ἐννέα ἔτη τώρα δὲν μᾶς ἔγρχε καὶ δὲν ἔχομεν εἶδῃσιν δι' αὐτόν. Ζῇ; Ἀπέθανε; Ἡ γυναῖκά μου τὸν κλαίει καὶ δι' αὐτὸν πάντα ὁμιλεῖ.

Ἀπεκρίθη·

— Πῶς ὠνομάζετο ὁ υἱός σας; Ποῦ κατετάχθη; πιθανὸν νὰ τὸν γνωρίζω.

— Τὸν ἔλεγον Κάρλ Μάουερ καὶ κατετάχθη εἰς τοὺς αὐστριακοὺς εὐζώνους, ἀπεκρίθη ὁ πατήρ μου.

— Εἶνε ὑψηλὸς καὶ εὐμορφος νέος σὰν καὶ σᾶς, εἶπεν ἡ ἀδελφὴ μου Μαρίκα.

— Τὸν γνωρίζω τὸν Κάρλ, ἀπήντησα.

— Ἀμαλία, εἶπεν ὁ πατήρ μου· ἔλα ἰδῶ. Ἐνας νέος ἰδῶ γνωρίζει τὸν Κάρλ μας.

Καὶ ἡ ἀγαπητὴ μου μήτηρ ἐφάνη εἰς τὸ βάθος τῆς οἰκίας. Τὴν ἀνεγνώρισα.

— Γνωρίζετε τὸν Κάρλ μας; εἶπε. Καὶ μὲ παρετήρησε, ἔγεινε κάτωχρος καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ.

— Ναί, τὸν εἶδα, ἀπεκρίθη. Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ ὑψώσω εἰς αὐτὴν τοὺς ὀφθαλμούς μου. Μοῦ ἐφάνετο ὅτι ἡ καρδιά μου ἐπρόκειτο νὰ ἐκραγῇ.

— Ὁ Κάρλ μου ζῇ! ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ μου. Δόξα σοι ὁ Θεός! Ποῦ εἶνε ὁ Κάρλ μου; Ἀχ! ἃς ἔβλεπα ἀκόμη μίαν φορὰν τὸ ἀγαπημένο μου παιδί καὶ ἃς ἀπέθνησκον· ἀλλ' ὁ Θεός δὲν τὸ θέλει... Καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Δὲν ἠδυνήθην πλέον νὰ κρατηθῶ.

— Μητέρα!.. εἰμαι ὁ Κάρλ! Καὶ ἔπεσεν εἰς τὴν ἀγκάλην μου..

Εἰς τὴν περίοδον ταύτην τῆς ἀφηγήσεώς του ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰ χεῖλη καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ!

— Μητέρα! ἐγὼ εἰμαι ὁ υἱός σας, ὁ Καρλάκης σου! ἐξηκολούθησα πραϋνθεῖς ὀλίγον καὶ ἀπομάττων τὰ ἀδρὰ δάκρυα ἅτινα ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἀλλ' ὁ Θεός δὲν ἤθελε νὰ τελειώσω τὰς ἡμέρας μου, εἰς τὸν τόπον μου, καὶ ἡ δυστυχία ἐξηκολούθει νὰ μὲ καταδιώκῃ. Τρεῖς μῆνας μόνον ἔζησα εἰς τὴν πατρίδα μου.

Μίαν Κυριακὴν ἤμην εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ἔπινα ἓν ποτήριον ζύθου, ἐκάπνιζα τὴν πίπαν μου καὶ συναμίλουν μὲ τοὺς φίλους μου περὶ πολιτικῶν, περὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γαλλίας, τοῦ Ναπολέοντος, περὶ τοῦ πολέμου.

Ἐκαστος ἐξέφραζε τὴν γνώμην του.

Πλησίον μας ἐκάθητο ἓν ἄτομον φοροῦν μακρὸν φαϊόχρουν μαγνύαν. Ἐπινε τὸν καφέν του ἐκάπνιζε τὴν πίπαν του, ἀλλὰ δὲν ἀνεμιγνύετο εἰς τὴν συνδιάλεξιν. Ὅταν ὁ νυκτοφύλαξ ἐσήμανε τὴν δεκάτην ὥραν, ἔλαβον τὸν πῖλόν μου, ἐπλήρωσα καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὴν οἰκίαν μου. Τὰ μεσάνυχτα ἤκουσα κρότον εἰς τὴν θύραν ἐξύπνησα καὶ ἐφώναξα.

— Ποῖος εἶνε;

— Ἀνοιξε.

— Εἰπέ ποῖος εἶσαι καὶ θὰ σ' ἀνοίξω.

— Ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου ἀνοιξε, εἶπεν ἡ φωνή. Τότε ἤνοιξα. Στρατιώται κρατοῦντες ὁ-

πλα ξμενον εἰς τὴν εἴσοδον, ὃ δὲ ἄγνωτος ὁ φορῶν τὸν φαιόχρουν μανδύον, ὁ ὁποῖος ἐκάθητο πλησίον μου εἰς τὸ καφενεῖον εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του. Ἦτο κατὰσκοπος. Ἔλα μαζί μου μοὶ εἶπεν ὁ κατὰσκοπος. — Καλὰ ἀπεκρίθην ἐφόρῃσα τὰ ὑποδήματά μου, τὸ πανταλόνι μου καὶ ἐπεριπάτου εἰς τὸ δωμάτιον. Τὸ αἷμα ἔβραζεν εἰς τὰς γλέβας μου,

Ὅταν ἐπλησίασα εἰς τὸν τοῖχον ὅπου ἐκρέματο τὸ ξίφος μου τὸ ἤρπασα ἀμέσως καὶ εἶπα. Εἶσαι κατὰσκοπος! Ὑπερασπίσου! Καὶ μὲ μίαν σπαθιά δεξιὰ, μίαν ἀριστερά, μίαν εἰς τὴν κεφαλὴν, ὁ κατὰσκοπος ἔπεσε. Ἐπῆρα τὰ χρήματά μου, καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὸ παράθυρον.

Τότε ἐγνώρισα τὸν στρατηγὸν Σαζίν. Μὲ ἡγάγησε καὶ μοῦ ἔδωκε διαβατήριον ἀπὸ τὴν πρεσβείαν, μὲ ἐπῆρε μαζί του εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ μὲ ἔκαμε παιδαγωγὸν τῶν τέκνων του.

Ὅταν ὁ στρατηγὸς ἀπέθανε, ἡ καλὴ σας μητέρα μὲ προστάλεσε καὶ μὲ εἶπε.

— Κάρλ Ἰβάν· σοῦ ἐμπιστεύομαι τὰ παιδιά μου· ἀγάπα τα καὶ δὲ θὰ σὲ ἐγκαταλείψω ποτέ. Θὰ φροντίσω διὰ τὰ γηρατειά σου.

Τώρα ἀπέθανε καὶ ὅλα ἐλησμονήθησαν. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ τόσῃν ὑπηρεσίαν εἶμαι ἡναγκασμένος, γέρον ἄνθρωπος, νὰ τρέχω εἰς τοὺς δρόμους διὰ νὰ εὑρῶ ἓνα κομμάτι ψωμί. Ὁ Θεὸς βλέπει αὐτὰ τὰ πράγματα, τὰ γνωρίζει καὶ τίποτε δὲν γίνεται ἄνευ τῆς θελήσεώς του. Μόνον σὰς λυποῦμαι, παιδιά! εἶπεν ἐν ἐπιλόγῳ, ὁ Κάρλ Ἰβάνοβιτς ἐλκύσας με εἰς τὴν ἀγκάλην του καὶ φιλήσας με ἐπὶ τοῦ μετώπου. Α. Κ.

Η ΑΠΟΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΑΖΑΙΝ

[Ἐγκαταλειμμένος, λησμονημένος, ἄφελος, ἀπέθανεν ἐσχάτως ἐν Μαδρίτῃ ὁ περιβόητος Γάλλος στρατάρχης Βαζαῖν, ὁ φρουράρχος τοῦ Μέντζ. Ἡ ἐν Μαδρίτῃ γαλλικὴ παροικία μετ' ἐπιδεικτικῆς περιφρονήσεως ἀπέσχε τῆς κηδείας του, ἐκαῖνον δὲ, ὅστις ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀνώτατον στρατιωτικὸν ἀξίωμα τῆς πατρίδος του καὶ ὠδήγησεν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν μυριάδας ἀνδρῶν, προέπιμψαν μέχρι τῆς τελευταίας κατοικίας του ὁ υἱὸς του καὶ ὀλίγοι περίεργοι. Τὰ ἐπεισόδια ὧν συνέπεια ὑπῆρξε τὸ οἰκτρὸν τοῦτο τέλος, εἶνε πασίγνωστα: Ὁ Βαζαῖν παραδούς τὴν φρουράν τοῦ Μέντζ, ἀπῆλθεν εἰς Γερμανίαν αἰγμάλως. Παλινεστῆσας εἰσῆλθεν εἰς δι- κην, παμψηφεί δὲ κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου εἰς στρατιωτικὴν καθάϊραν καὶ θάνατον, παρὰ τὴν λαμπρὰν συνηγορίαν τοῦ δικηγόρου του Λασσώ, ὅστις ἠγόρευσεν ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας.

Ὁ Μάκ-Μαὼν ἐχάρισεν εἰς τὸν πρῶτον στρατάρχην τὴν ζωὴν καὶ ὁ Βαζαῖν καθείρχθη ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς ἁγίας Μαργαρίτας. Ἀλλ' ἐκεῖθεν ἐδραπέτευσεν διὰ πλοίου τῇ βοήθειά τῆς συζύγου του καὶ ἐσώθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου καὶ διέτριβεν ἔκτοτε. Ἡ κατωτέρω διήγησις τῆς ἀποδράσεως ταύτης τοῦ Βαζαῖν ἐγράφη ὑφ' ἐ-

νὸς τῶν γλαφυρωτάτων συγχρόνων Γάλλων λογογράφων, τοῦ Guy de Maupassant ἄρτι ἐπισκεφθέντος τὸν ἐν τῇ Μεσογείῳ νῆσον τῆς ἁγίας Μαργαρίτας ἐφ' ἧς κεῖται τὸ φρούριον, ἐν ᾧ εἶχε καθειρχθῆ ὁ Βαζαῖν]

... Ἐντὸς ὀλίγου τὸ πλοῖον εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὑπὸ τὸ φρούριον τῆς ἁγίας Μαργαρίτας πέ- ραμα. Τὸ δεξιὸν τοῦ φρουρίου τεῖχος φθάνει μέ- χρι τῶν ἀλιπληγῶν βράχων, ἡ κορυφή δ' αὐτοῦ δὲν ὑπερβαίνει πολὺ τὸ μέτριον ὕψος τοῦ ἐδά- φους τῆς νήσου. Φκίνεται ὡς κεφαλὴ χωμένη ἐντὸς δύο ὀγκωδῶν ὤμων. Ἡ θέσις ἐξ ἧς κα- τῆλθεν ὁ Βαζαῖν διακρίνεται κάλλιστα. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ εἰνέ τις δεξιὸς ἀκροβάτης, ὅ- πως διολισθήσῃ διὰ τῶν εὐεπιβάτων τούτων βράχων. Τὰ κατὰ τὴν ἀποδράσιν τοῦ Βαζαῖν μοὶ ἀφηγήθη ἀνὴρ δυνάμενος νὰ γνωρίζῃ τὰ κατ' αὐτὴν. Ὁ στρατάρχης ἔζη ἐλεύθερος σχε- δόν, ἐδέχετο δὲ καθ' ἐκάστην τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του. Ἡ κυρία Βαζαῖν, γυνὴ φιλοκί- δυνος καὶ ἀποφασιστικῆς, ἐδήλωσε πρὸς τὸν σύ- ζυγόν της ὅτι θὰ ἀπῆρχετο μετὰ τῶν τέκνων τῶν, ἂν δὲν ἐπείθετο νὰ δραπετεύσῃ, ὑπέβαλε δ' αὐτῷ καὶ τὸ σχέδιόν της. Κατ' ἀρχάς ὁ στρατάρχης ἐδίσταζε νὰ πεισθῇ ἀναλογιζόμενος τοὺς κινδύνους τῆς φυγῆς καὶ ἀμφιβάλλων περὶ τῆς ἐπιτυχίας· ἀλλ' ὅταν εἶδεν ὅτι ἡ σύζυγός του ἐσκόπει νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπόφασίν της, συγκτένευσεν. Ἐκτοτε καθ' ἐκάστην εἰσ- ἤγαντο εἰς τὸ φρούριον ἄθυρματα διὰ τὰ παι- δίκα, ὁλόκληρον μικροσκοπικὸν γυμναστήριον δω- ματίου.

Τὸ σχοινίον, ὅπερ ἔμελλε νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν στρατάρχην, κατεσκευάσθη ἐκ τῶν ἀθυρμά- των τούτων. Κατεσκευάσθη βραδέως, ὅπως μὴ διεγερθῶσιν ὑπὸνοιαι, εἴτα δ' ἐκρύβη εἰς τινα γωνίαν τοῦ περιβόλου τῆς εἰρκτῆς ὑπὸ χειρὸς φίλης. Τότε προσδιωρίσθη ἡ ἡμέρα τῆς ἀπο- δράσεως· ἐξελέγη δ' ἡ Κυριακή, διότι ἡ ἐπί- βλεψις κατ' αὐτὴν ἦτο ἡττον αὐστηρά. Ἡ κυ- ρία Βαζαῖν ἀπῆλθεν ἐπὶ τινα χρόνον τοῦ φρου- ρίου. Ὁ στρατάρχης συνήθως περιεπάτει μέχρι τῆς ὀγδόνης ὥρας ἐν τῷ προαυλίῳ μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς φυλακῆς, ἀνδρὸς φιλόφρονος οὐ ἡ ἀναστροφή τὸν νῆχαρίσται μεγάλως, κατό- πιν δ' ἐπανήρχετο εἰς τὰ δωμάτιά του, τὰ ὁ- ποῖα ὁ δεσμοφύλαξ ἔκλειε διὰ τῶν μοχλῶν καὶ ἀσφαλιστικῶν ἀλύσεων ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ προϊ- σταμένου αὐτοῦ. Τὴν ἐσπέραν τῆς ἀποδρά- σεως ὁ Βαζαῖν προσποιήθη ὅτι ἠδικιᾶται καὶ ἀπετύρθη εἰς τὸ οἰκημὸν του μίαν ὥραν ταχύ- τερον τοῦ συνήθους. Μόλις ὅμως ὁ διευθυντὴς ἀπεμακρύνθη ὅπως φέρῃ τὸν δεσμοφύλακα νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, ὁ στρατάρχης ἐξῆλθε τα- χέως καὶ ἐκρύβη ἐν τῇ αὐλῇ. Ὁ δεσμοφύλαξ ἔθηκε τὸν μοχλὸν εἰς τὴν θύραν φυλακῆς κενῆς, πάντες δ' ἀπῆλθον ἡσυχοὶ εἰς τὰ ἴδια. Περὶ